

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

11-12

2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 1302 sahifa, 5-dekabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent Arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna GF universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), dotsent
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Vзаимодействие реального и финансового сектора экономики в современных условиях.....	12
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Зайнутдинова Умида Джалаловна	
Развитие исламских банковских продуктов в коммерческих банках.....	19
Иноятова Камола Фуркатовна	
Kreditlashda risklarni boshqarish usullaridan foydalanish.....	23
Abdullayeva Sharbat, Abdullayeva Nozima	
Korxonalarning tashqi iqtisodiy faoliyatdagi raqobatdoshligini ta'minlashda marketingdan foydalanish.....	29
Axmedov Ikrom Akramovich	
Hududlarda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy tahlili	36
Butaboyev Maxamadjon, Gaibnazarova Zumrat Talatovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari	41
Yavmutov Dilshod Shoyimardonkulovich	
Zamonaviy ekoshaharlar barpo etish va uni tatbiq etish zaruriyati.....	47
Zikrullayev Valixon G'aybullayevich	
Indian Festivals and Nature Conservation: Connecting People for Sustainability	52
Nigora Saidmuradova Aslamovna, Anil Kumar	
Financing clean energy projects in different ways.....	59
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Теоретические основы развития социальной инфраструктуры.....	67
Алимова Муниса Юльчиевна	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining raqamli marketingdan foydalanish holati va rivojlanish tendensiyalari.....	71
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish	81
Uskanov Eldor	
Investitsiya loyihalarini islom moliya instrumentlari orqali moliyalashtirish yo'llari	86
Haydarov O'ral Axmadovich	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda esg omillar asosida investitsiya kiritishning o'rni va ahamiyati	93
Nosirov Egamqul Ismailovich	
"Enesses" MChJ da marketing muhitini tahlil qilish va takomillashtirish.....	100
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Использование информационных и коммуникационных технологий в совместных образовательных программах: проблемы и решения.....	107
Ташева Севара Равшановна	
Iqtisodiy globallashtirishning nazariy asoslari.....	111
Abduraxmonov Farxod Abdufarmonovich	
Sanoat korxonalari samaradorligini oshirishning nazariy-amaliy asoslari.....	117
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Fiskal siyosat va soliq to'lovchilar faoliyatini tartibga solishning nazariy masalalari	122
Isroilov Bohodir Ibragimovich, To'rayev Alijon Akmal o'g'li	
Bank daromadlarini oshirishda masofaviy bank xizmatlarini tutgan o'rni.....	128
Xudoyorov O. O.	
Elektron savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish	132
Po'latov Xudoyberdi O'ktamovich	
Ekonometrik modelashtirish asosida mavsumiylikning turistik mahsulotlar ishlab chiqarishga ta'sirini kamaytirish usullari.....	135
Xamzayeva Dilduza Samarovna	
Yuridik shaxslar soliq yukining shakllanish omillari va uni optimallashtirish muammolari	141
Abduturopov Jasurbek Nozimjonovich	
Tadbirkorlik risklari tavsifi va tasniflashning nazariy masalalari	148
Bektemirov Abdumalikovich	
Urban farming.....	151
Ahmedova Ziyodahon Saydulloxon qizi, Askarov Hasanboy Holdorovich	
A Foreign Experience of Forming Small Business and Private Entrepreneurship Infrastructures (An Example of Usa).....	153
Kosimov Sardor Dilmurodovich, Akbarov Abdulkhamid Akmal ugli	

Principal Protected Notes on the credit rating of National Bank of Uzbekistan	159
Abdugʻaniyev Abdulaziz Alisher oʻgʻli	
Features and Challenges of Digital Transformations in the Service Sector	164
Kurbanova Maftuna Lazizovna	
Kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanishiga taʼsir etuvchi omillar.....	170
Kurbonov Jasurbek Pozilovich	
Jamoat transport tizimini raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishning dolzarbligi.....	173
Kushakova Maʼmura Narimanovna	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	176
Nosirov Javlonbek Jamoliddin oʻgʻli, Raxmatov Ziyodullo Nosirovich	
Financing clean energy projects in different ways	179
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Oʻzbekistonning mehnat migratsiyasidagi hamkorligi haqida baʼzi mulohazalar (Qozogʻiston va Rossiya misolida)	187
Azamatova Gulmira Bayirbekovna	
Assessment of management effectiveness in ensuring economic and financial stability	191
Akramova Aziza Abduvohidovna	
Международное сотрудничество Республики Узбекистан в сфере образования	196
Жамалова Гулнора Гуломовна, Айматова Фарида Хуразовна	
Oʻzbekistoning ekologik muammolariNI bartaraf etish va yashil iqtisodiyotga oʻtish yoʻnalishlari.....	202
Aliyev Azim Tolip oʻgʻli	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	205
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли	
Qashqadaryo viloyatida tabiiy resurslardan foydalanish istiqbollari	211
Xoʻjanova Gulshoda Otamurodovna	
Raqamli marketing strategiyalarining raqamli iqtisodiyotda isteʼmolchilar xulq-atvoriga taʼsirini tahlil qilish.....	214
Raxmatova Sitara Shuxratjon qizi	
Oʻzbekiston Respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini takomillashtirish.....	221
Xudayberganova Zarofat Zaxidovna	
Oʻzbekistonda kichik va oʻrta biznesni rivojlantirishda ichki va tashqi muhit.....	227
Saypullayev Ilhomjon Abduraxmonovich	
Buxgalteriya axborotining sifat tavsiflari	233
Raxmatova Shaxnoza Shukurovna	
Роль и значение логистики в развитии коммерческой деятельности торговых предприятий	240
Маматкулова Шоира Джалоловна	
Uzum yetishtirishning tashkiliy-huquqiy munosabatlari va sohani rivojlantirish imkoniyatlari.....	245
Boltayev N. N.	
Tashqi savdo jarayonlarini tashkil qilishning nazariy uslubiy asoslari.....	249
Qurbonov A. U.	
Korxonalarda pul mablagʻlari auditini takomillashtirish yoʻllari.....	254
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oʻziga xos xususiyatlari.....	259
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
Агротуризм как источник дополнительного дохода для фермеров в самаркандской области.....	263
Анваров Нодир Аллаёрович, Назарова Раъно Рустамовна	
Tijorat banklari faoliyatida islomiy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari	272
Absamatov Askar Ergashovich	
Kichik biznes subyektlari faoliyatida mikromoliyaviy xizmatlar koʻrsatishning zamonaviy holati.....	277
Yusupov Abbosxon Aliyevich	
The Experience of The Japanese State in Increasing Investment Activity in Uzbekistan	285
Satoshi Sugahara, Ochilov Bobur	
Paxta-toʻqimachilik klasterlarida sotish baholarining tahlili.....	292
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna	
Tadbirkorlik subyektlari eksportida raqamli platformalardan foydalanish strategiyalari.....	297
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
Tijorat banklarida xalqaro iqtisodiy sanksiyalar va eksportga taqiqlar bilan bogʻliq risklarni baholash va kamaytirish matritsasining metodologiyasi	304
Keldiyorov Shohruh Ilyos oʻgʻli	

Sotish jarayonlari hisobini buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari asosida takomillashtirish.....	308
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Tijorat banklari faoliyatida transformatsiyalanish jarayonlarining asosiy yo'nalishlari.....	313
Bekmurodov Abbos Amiriddinovich	
Agroklastarlarda moliyaviy natijalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	318
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Toshpulatov Jalil Baxodirovich	
Tijorat banklarida investitsiya siyosatini amalga oshirishning muhim jihatlari.....	324
Abiyev Davron Ilxomovich	
Проблемы и решения при оптимизации финансового моделирования деятельности предприятия	331
Юлдошева Гулноза Абдинабиевна	
Hududiy iqtisodiy xavfsizlik va uning asosiy xususiyatlari.....	336
Raximov E. N.	
Boshqarish sifatining iqtisodiy mohiyati va uni rivojlantirish masalalari	343
Shoyev Davronbek Axmadjonovich, Ahmadjonova Gulsanam	
Важность данных о движении затрат для повышения эффективности управления предприятием.....	346
Расулова Ш. X.	
Korxonalar daromadlariga ta'sir qiluvchi risklarning tahlili	351
Sa'dullayev Oybek Turdiali o'g'li	
Xalqaro standartlar asosida daromadlar hisobini tashkil etish.....	364
Abdusaidov Sanjar Jaloliddin o'g'li	
Выработка страховой системы защиты владельцев депозита.....	368
Узакова Камола Бехзодовна	
Обзор законодательных и регуляторных положений по введению и регулированию Исламской банковской деятельности в юрисдикции Республики Казахстан	372
Ёркулов Умиджон	
Перспективы развития производства и экспорта плодоовощной продукции в Узбекистане	378
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Перспективы развития государственного управления высшим образованием в условиях функционирования рынка	382
Умаров Диёр Равшанович	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o'ziga xos xususiyatlari	388
Turoпова Nigora Xolmurod qizi	
Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasi orqali aholini ish bilan bandligini ta'minlash istiqbollari.....	393
Taylakova Dilafro'z Baymamatovna	
Увеличение привлекательности инвестиций в туристической отрасли через стратегическое финансирование	399
Хусниддинов Нуриддин	
Agrobiznesni innovatsion rivojlantirish loyihalarini moliyalashtirishning metodologik asoslari.....	402
To'ychiyev Abduraxmon G'ofurovich	
Virtual bank – kelib chiqishi va moliyaviy xizmatlar kelajagi.....	406
Nabiyeva Feruza Odilovna	
Проблемы и перспективы развития депозитных операций коммерческих банков Республики Узбекистан	411
Холмирзаев Эльбек Бахтиерович	
Smart-shartnomalar – raqamli marketingning zamonaviy texnologiyalaridan biri sifatida	415
Yahyojonov N. B.	
Banklarda depozit operatsiyalarini hisobini yuritish tartibi.....	420
Mirzayeva Xilola Jaloliddin qizi	
Kichik biznes korxonalariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy samaradorligi	424
Mamanazarova N. J., Jamilova N. X.	
Проблемы привлечения финансирования за счет корпоративных облигаций	429
Рахмедова Мадинахон Нусрат кизи	
Формирование финансовой стратегии местных бюджетов	433
Примова Н. И.	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortishning dolzarb muammolari va ularning yechimlari	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
O'zbekistonda hududlar kesimida raqamli iqtisodiyotning rivojlanish holati.....	445
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Experience of Islamic financial organizations in CIS countries and opportunities to use it effectively in Uzbekistan	450
Sattarova Dilfuza Dilshodbekovna	

Qashqadaryo viloyati hududlarining vertikal o'sish holati va xususiyatlari	456
Erkayeva Gulbaxor Panjiyevna, Raximova Madina Shuxrat qizi	
Innovatsion o'sishga inson kapitali ta'sirining zamonaviy yondashuvlari.....	462
Ostanov Egamberdi, Ostanova Mashxura Egamberdiyevna	
Kapital bozorida institutsional investorlar sifatida sug'urta kompaniyalari ishtiroki	466
Omonov Sardor O'lmasovich	
Tadbirkorlik subyektlarining raqamli transformatsiyasining asosiy va muhim jihatlari.....	472
Nutfulloyev Tolib G'olib o'g'li	
Korxonalarda korporativ madaniyatni rivojlantirish asoslari.....	478
Sadikova Muslima Alisher qizi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS)ga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tuzish usullari.....	483
Sabirova Zaynab Qadambayevna	
Фондовые рынки и финансовая грамотность: путь к финансовому осознанию	488
Режаббаев Сарвар Умархонович	
Turistik korxonalarda yashil innovatsion mahsulotlar orqali samaradorlikni oshirish.....	491
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Milliy kapital bozorida korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyoti tahlili.....	497
Otaxonova Shohyora	
Aholining turmush farovonligini yashlashning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari	502
Qobilova Shaxnoza	
Surxondaryo viloyatida sug'oriladigan yerlardan foydalanish holatining statistik tahlili	505
Sharifi Abdul Fatah	
Economic and Social Significance of Personnel Management in Manufacturing Enterprises: A Dual Dimension Analysis.....	512
Sarimsakov Baxtiyor Rahmonjanovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozorining rivojlantirish istiqbollari	518
Usmanov Zayniddin Berdirasulovich	
Qurilish tashkilotlarida xodimlarning innovatsion faolligini oshirish yo'llari	523
Usmanov Ixom Achilovich	
Investitsiya jozibadorligini baholashning o'ziga xos jihatlari va metodlari.....	527
Uroqboyeva Farzuna Axmadjonovna	
Mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida sanoat 4.0 ning roli: tahlil va natijalar	532
Xujaxonova Sitara Baxtiyor qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida qishloq joylarda davlat xususiy sherikchilik asosida raqamli xizmatlarni takomillashtirish.....	537
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
Kichik firmalar raqobatbardoshligini oshirishning mintaqaviy muammolari (Xorazm viloyati misolida)	542
Vaisov Dilshod Ibodullayevich	
"Sam Antep Gilam" mchjda marketingni boshqarishni takomillashtirish yo'llari	549
Usmonova D. I.	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	555
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Factors for the Development of The Industrial Sector of the Economy	559
Zakhidov Nodir Umidjanovich	
Mintaqa tumanlararo xo'jalik yurituvchi subyektlar qo'shma biznesini konvergent modeli	563
Yusupov Fayzulla Yakubovich	
Aholini biznesga jalb qilishda tijorat banklarining roli.....	567
Yaxshimuratova Xasiyat Xudaybergenovna	
Mahalliy gastronomik turizmni rivojlantirishda nazariy asoslar.....	571
Sultonov B. A.	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	575
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich	
Проблемы привлечения иностранных инвестиций в инновационном развитии экономики Узбекистана.....	580
Хамракулова О. Д., Халмурзаев М., Аликулов С. А.	
Тенденции развития жилищного строительства.....	585
Алиева Зилола Маматвалиевна	
Учет и анализ производственных затрат на предприятиях	589
Аделя Азаматовна Нематова, Ибрагимов Мансур Мардонович	

Meva-sabzavotchilik klasterlarini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	592
Botirov Erkinjon Xayitovich	
Zamonaviy xizmat ko'rsatish bozori: xalqaro tendensiyalar va uy-joy fondi muammolari sarhisobi.....	598
Sanakulova Barnogul Rizakulovna, Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
Роль рынка капитала в обеспечении макроэкономической стабильности Республики Узбекистан	605
Дадаханова Саида Махаммаджон кизи	
Iqtisodiyotning xususiy sektorida inson resurslarilarni moddiy rag'batlantirishni takomillashtirishda xorij tajribasi.....	608
Baxtiyorova Umida Ulug'bek qizi	
Korxonalarning investitsiya faolligini ta'minlashda soliqlarning rag'batlantiruvchi rolini oshirish xususiyatlari.....	613
Ilyasova Barno Axmadovna	
Dunyo davlatlari iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish tendensiyalari.....	618
Imomaliyeva Mohizoda, Raxmatullayev Lazizbek Nematullo o'g'li	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	623
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslar mohiyatini tavsiflovchi tushunchalar	628
Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna	
Mikromoliyalash tashkilotlari faoliyatining operatsiyalar tahlili.....	633
Kamalov Shuxrat Kamalovich	
Temiryo'l transporti sanoat kompleksi korxonalarida ijtimoiy va mehnat munosabatlarini takomillashtirishning nazariy va uslubiy asoslari.....	637
Kadirova Sharofat Amonovna	
Qishloq xo'jalik korxonalarida xarajatlar hisobi va mahsulot tannarxini takomillashtirish masalalari	645
Yuldashev Sherali Xayitovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Анализ экологических факторов и их влияние на финансовую безопасность страны.....	650
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Superior directions, modern trends and prospects for the development of the financial market.....	655
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna, Raximova Umida Rabbimovna	
Kichik biznesning eksport salohiyatini oshirishda jahon tajribasi	659
Kambarova Sh. M.	
Theory and practice of evaluation of capital assets in Uzbekistan.....	665
Usmonov Bunyod	
Xizmat ko'rsatish sohasini asosiy tarmoqlariga yo'naltirilgan global investitsiyalar holati va prognozini tahlili	668
Muxammadiyev Kamoliddin G'ulomiddinovich	
Методологические основы банковского кредитования и классификация факторов, влияющих на особенности получения кредитов	672
Каримова Азиза Махмадризовна	
Sanoat salohiyati va omillar unumdorligini iqtisodiy-statistik baholash usullari.....	676
Kasimov Azamat Abdulkarimovich	
Цифровизация банков: риски и стратегии управления финансовыми активами в цифровой эпохе.....	682
Кодиров Бобур	
Davlat-xususiy sherikligi asosida iqtisodiyot tarmoqlarining investitsion salohiyatini oshirishning o'rta muddatga mo'ljallangan istibollari (O'zbekiston temiryo'llari AJ misolida)	689
Qodirov Jasurbek Sharofitdinovich	
Banklarda mummoli kreditlar bilan ishlash: samarali strategiya va yondashuvlar	696
Mirsaliyev Erkin Ergashevich	
Agrosanoat ishlab chiqarishining raqobatbardoshligini oshirish va uning innovatsion rivojlanish bilan o'zaro bog'liqligi	700
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich, Muxtorova Oydin Sayfiddin qizi	
Hududlar iqtisodiyotini oshirishda investitsiyalarning roli	707
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
Xizmat ko'rsatuvchi korxonalarning iqtisodiy salohiyatini shakllantirish mexanizmlari	712
Erdonov Muhammadamin Erdon o'gli, Ibragimov Shoxrux Baxtiyorovich, Ataqulov Jahongir Valijon ug'li	
Sug'urtada andarrayting xizmatini (ARDL) modeli tahlili asosida takomillashtirish	717
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloyevich	
Роли банков в повышении привлекательности инвестиционной среды в Узбекистане.....	727
Насиров Дилшод Фарходович	

Пути улучшения инвестиционного климата в Республике Узбекистан	731
Нозимов Элдор Анварович, Санатиллоев Ферузшоҳ Бахтиёр угли	
Iqtisodiyot, atrof-muhit, jamiyat va madaniyat o'rtasidagi muvozanatga – obodonlashtirish xizmatlarining ta'siri.....	737
Norkulova Dilfuza Zoxidovna, Xayitov Jamshid Xolvoyevich	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	741
Нуриллаев Раҳмат Ярашевич, Нуриллаев Шердил Жамолиддин угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda tovar-moddiy zaxiralar manbalari va ularni shakllantirish amaliyoti	747
Nurmanov Ulugbek Anorbayevich	
Yer rentasi mulkchilik munosabatlari rivojlanishning zaruriy sharti sifatida.....	752
Abdunazarov O.	
Формирование и развитие цифровой экономики (на примере российской федерации и Республики Узбекистан)	756
Ким П. В.	
Tijorat banklari korporativ boshqaruvida bank xizmatlari samaradorligini	760
Kudratov Sunnatulla Ropijanovich	
Tijorat banklari depozit siyosatining banklar resurs salohiyatini oshirishdagi roli	764
Jo'rayev Isroil Ibrohimovich	
Ways of Development of Electronic Commerce in Uzbekistan	770
Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li	
Hydro Energy as the Important Factor of the "Green Economy"	775
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li	
Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish	781
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li, Azamatova Nozima Jaxongirovna	
Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida).....	784
Halimova Dilora Olimboyevna	
Davlat qimmatli qog'ozlari bo'yicha daromadlilik egri chizig'ini aniqlashning fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirishdagi ahamiyati	787
Hakimov Hakimjon	
Intellectual mulkni boshqarish jarayonlari o'rganishning nazariy muammolari.....	793
Tirkashyev Farhod Mahmudovich	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	796
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova	
Роль Среднеазиатских коллекций в развитии музеев России	801
Абдуллаева Нигора Санжаровна	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	804
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida talabalar bilimni yuksaltirish jarayoni: muammolar va yechimlar	808
Hakimov Nazar Hakimovich, Vaxobova Marg'uba Abduxamidovna	
Yashil iqtisodiyot: mazmun mohiyati, nazariya va amaliyot	812
Yuldashev Mutallib Ibroximovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozori tahlili	819
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
"HAVAS COMFORT MEDEL" MChJda marketing xizmatini tashkillashtirish va uning samaradorligini oshirish yo'llari	823
Musyeva Shoirazimovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini soliqlar vositasida rag'batlantirishning klassik nazariyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	831
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Yoshlarning ish bilan bandligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlari.....	837
Mamaraximov Bekzod Erkinovich	
Chakana bank xizmatlarini rivojlantirish hududlar barqaror rivojlanishining omili sifatida	841
Niyozov Zuxur Davronovich	
Raqamli texnologiyalar asosida oziq-ovqat ta'minoti zanjirini rivojlantirish omillari	845
Yusupov Muxiddin Soatovich	
O'zbekistonda korporativ kreditlash amaliyotini rivojlantirish orqali investitsiya jalb qilish imkoniyatlari.....	855
Asatullayev Alisher	
Davlat budjeti jarayonini takomillashtirish masalalari	860
Ataxanov Bekpo'lat Abdullayevich	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	866
Дурманов Акмал Шаймарданович	

Yuridik shaxslar mol-mulkini soliqqa tortishni rivojlantirish yo'llari	872
Gadayev Jaxongir Muhammadi o'g'li	
Some Principle Issues in the Effective use of Budget Funds in Universities	876
Khairiddinov Sh. B.	
Directions of Using Negotiations in Keeping Peace and Ensuring Stability in Society	879
Kholdarova Fariza Tukhtabaevna	
Elektrotexnika sanoati korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanish.....	883
Mamayusupova Mashxura Sodiqovna	
Elektron tijoratning zamonaviy iqtisodiyotga ta'sirini o'rganish va uni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash	887
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
Foreign Direct Investment and Electricity Consumption During Uzbekistan's Green Transition	896
Nurbek Khalimjonov	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini qarz kapitali orqali moliyalashtirishni takomillashtirish	902
Obломуродов Нарзулло Наймович, Шавкатов Наврузбек Шавкатович	
Mol-mulk solig'ining soliqqa tortish tartibini takomillashtirish	910
Poyonov Bobur Bekmurod o'g'li	
Konfutsiychilik axloqiy negizlarida olamiy tartibot.....	916
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
"Yashil iqtisodiyot"ni joriy etish istiqbollari	923
Saloxov Sirojiddin Sadriddin o'g'li	
Investitsiyaning iqtisodiy mohiyati va O'zbekiston iqtisodiyotida tutgan o'rni.....	928
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
O'zbekiston qishloq hududlarida maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish.....	933
Sharifov Shuhrat Saidahmadovich	
Exploring Big Data Applications for Knowledge Management in Higher Education Administration.....	936
Shakhzod Saydullaev	
O'zbekiston sug'urta bozorida qayta sug'urta faoliyatini rivojlantirish istiqbollari.....	944
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Ekologik turizmning turlari va uni tashkil etishda tabiiy resurslarning ahamiyati.....	950
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li	
Mamlakatga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion jozibadorlikni oshirish istiqbollari	954
To'laganova Ruhshona Farrux qizi	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida maktabgacha ta'lim xizmatlarini holati	959
Umurzakova Dilnoza Egamberdiyevna	
Issues of Improving Production Cooperation in the Industry Network of Our Country	964
Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li	
Foydaning soliq obyektiga sifatida shakllantirish zaruriyati.....	971
Yo'ldasheva Mohiraxon Ochestva	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	975
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati.....	980
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
"Ijtimoiy himoya yagona reyestri" axborot tizimining aholini ijtimoiy himoya qilishdagi o'rni.....	984
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'nalishlari.....	991
Baxriyev Dilshod Rizvonkulovich	
Анализ влияния цифровой экономики на эффективность налоговых органов	996
Бобомуротова Манзура Панжи кизи	
Tadbirkorlik muhitini yaxshilash orqali kambag'allikni qisqartirish va aholi daromadlarini oshirishning iqtisodiy-ijtimoiy ahamiyati.....	1000
Irmatova Lola	
Korxonalarda pul mablag'lari auditini takomillashtirish yo'llari.....	1005
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	1010
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Yashil iqtisodiyotga o'tish ekologik barqarorlikning muhim omilidir	1014
Yuldashev Farhodbek Abdumutalibovich	
Strategik boshqaruv hisobini tashkil etish asoslari va tamoyillarini takomillashtirish.....	1017
Pardayeva Shahnoza Abidinabiyevna	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1022
Пулатова Сурайё Юлдашевна	

Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida oilaviy korxonalarining xizmatlar ko'rsatish sohasidagi o'rni va funksiyalari.....	1026
Tog'ayeva Dilnoza Azamatovna	
Совершенствование методологии исследования демографических процессов.....	1031
Тула Нодирбек Баходир угли	
Инновационные технологии в сфере страхования.....	1037
Хайдарова Нигинахон Шухрат кизи	
Iqtisodiyotni innovatsion isloh qilish sharoitida yer hisobini yuritishning ahamiyati.....	1042
Hojiyev Qo'chqor Mamadiyorovich	
Qattiq maishiy chiqindilarni utilizatsiya qilish orqali qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan keng foydalanishni takomillashtirish.....	1047
Sherqulov Nodir Erkin o'g'li	
Мировой опыт использования денежных и натуральных трансфертов в социальном обеспечении.....	1052
Гулноза Тохировна Самиева	
Davlat xaridlarini amalga oshirish orqali raqobatni rivojlantirish yo'llari.....	1057
Majidov Nizomjon	
Raqamli iqtisodiyot davrida kontent marketingdan foydalanish va uning bosqichlari.....	1064
Tohirjonov Ahmadjon Tohirjon o'g'li, Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
Aksiyadorlik jamiyatlari kapitalini shakllantirish manbalari va usullarini takomillashtirish.....	1070
Norqulov Mirsaid Tulqin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasida investitsion jozibadorlikni oshirish zaruriyati.....	1075
Badalov Jamshid Jamolovich	
Foyda solig'i tushumi va uning O'zbekiston soliq-budjet tizimidagi ahamiyati.....	1080
Shirinov Sabir Erkinovich	
O'zbekistonda davlat korxonalari aksiyalarini moliya bozorlarida sotishni jadallashtirish yo'nalishlari.....	1084
Anvar Eshmatov	
Baliqchilik xo'jaliklarida xodimlar bilan hisob-kitoblar hisobining tashkiliy va uslubiy jihatlarini.....	1088
Ametova Nasiba Danilovna	
Tijorat banklari tomonidan eksportyor korxonalarining kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	1092
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Digital Transformation of Tax Systems.....	1096
Boburjon Turanboyev Qodirjon o'g'li, Musabekov Sherali Nazarali o'g'li	
Yangi O'zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirish yo'nalishlari.....	1101
Raxmonova Aziza Tolibovna	
Transitioning to a Green Economy and Implementing Sustainable Technological Changes in Uzbekistan.....	1106
Umarov Elshod G'ulom o'g'li	
Texnik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari daromadlari tarkibi va ularning o'ziga xos jihatlari.....	1112
Yuldashov Elmurod Abdujalil o'g'li	
Совершенствование системы профессионального управления жилищно-коммунальным хозяйством Узбекистана.....	1116
Икромовна Ханифа Одилловна	
Sanoat korxonalarini kreditlash amaliyotining zamonaviy holati.....	1121
Kamalova Jamila	
O'zbekistonda davlat ishtirokidagi korxonalarining huquqiy maqomi va ularni isloh qilishning istiqbollari.....	1125
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'lari va ulardan foydalanish to'g'risidagi bajarilishlarga oid hisobotni tuzish va taqdim etish tartibi.....	1131
Ne'matov Oybek Ismatullayevich	
Предприятие автомобильной промышленности как объект реализации концепции устойчивого развития.....	1136
Туйчиев Комилжон Лазизович	
Tijorat banklari aktivlari diversifikatsiyasining nazariy ahamiyati.....	1143
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
Tijorat banklarida yangi masofaviy bank xizmat turlarini rivojlantirish.....	1146
Umarov Abdulquddus Abdilxatovich	
Некоторые вопросы эконометрической оценки CES – функций и их практическое применение в экономических задачах.....	1151
Шадиева Гулнора Мардиевна, Усманов Фарзод Шохрухович	
Использование искусственного интеллекта в спортивной индустрии.....	1158
Усманова Дилфузахон Иброхимовна	
The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities.....	1163
Po'latov Sherzodbek Oybek o'g'li, Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	

Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishni takomillashtirish (Andijon viloyati misolida)	1168
Xolmatov Sanjarbek Xojimatovich	
O'zbekiston temir yo'l transport tizimi rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari	1174
Qilichev Umid Ibadullayevich	
Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi sharoitida raqamli banklar resurslarini oshirish choralari	1181
Xamraqulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari kredit foiz stavkasini muvofiqlashtirish masalalari	1185
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'zbekistonda Islom banklari faoliyatini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	1191
Vasiyev Alisher Samiyevich, Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Islom iqtisodiyotining mohiyati	1197
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Budjet mablag'larini taqsimlanishi va maqsadli sarflanishida inson kapitalidan foydalanish va jamoatchilik nazoratining samaradorligi	1201
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
Maxsus iqtisodiy zonalar investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishda tarif va notarif mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatlari	1207
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li	
Перспективное развитие промышленной кооперации между странами	1212
Назарова Раъно Рустамовна, Жартай Жанибек Маратулы	
Soliqlar yig'iluvchanligini oshirishga ta'sir etuvchi omillar	1218
Berdiyeva Uguloy Abduraxmanovna	
Ta'lim sifatini ta'minlash oliy ta'lim xizmatlari bozorini rivojlantirishning asosiy omili	1222
Nematov Inatillo Ubaydullayevich	
Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirish	1228
Umurzakova Adiba Ochilovna	
Tijorat banklari resurslari shakllanishining manbalari va yo'llari	1232
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1238
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Пути эффективного использования внутренних инвестиций в национальной экономике	1242
Рафиева Зарина Хусановна	
Development of the Country's Economy Through the Development of the Stock Market in Developing Countries	1246
Akhmedov Doniyorbek	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotini rivojlanishi va uning asosiy yo'nalishlari	1250
Azizova Manzura Ibragimovna	
The theoretical importance of product cost reduction in industrial production	1254
Dilfuza Baxramovna Safarova	
Fond bozorlarining tashkil etilishi va rivojlanish tendensiyalari	1261
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
Mamlakatda davlat tibbiyot muassasalarining tutgan o'rni va ularni rivojlantirish yo'nalishlari	1266
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
Obligatsiyalar bozorida banklarning ishtiroki va ahamiyati	1272
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
Milliy iqtisodiyotimizda investitsiya portfelini shakllantirishning nazariy asoslari	1277
Ibragimov Gafurjan Axmetovich	
Kompaniyalarning tashqi savdo faoliyatini moliyalashtirishning nazariy asoslari va xorij tajribasi	1282
Ibragimov Mansur Axmedovich	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida)	1286
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich	
Ключевые факторы успеха в мотивации и управлении проектными командами	1294
Мансурова Севара Мансуровна	
Mehmonxona biznesida CRM tizim xizmatlarini loyihalash	1297
Ishanxodjayeva Dilfuza Erkinovna	

OLIY TA'LIM TIZIMIDA TALABALAR BILIMINI YUKSALTIRISH JARAYONI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

Hakimov Nazar Hakimovich

Falsafa fanlari doctori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
"Ijtimoiy, gumanitar va aniq fanlar" kafedrası mudiri

Vaxobova Marg'uba Abduxamidovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Ijtimoiy, gumanitar va aniq fanlar"
kafedrası katta o'qituvchisi, mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasidagi oliy ta'lim sohasidagi global va mahalliy yutuqlarni o'rganib, turli ta'lim yondashuvlarini qabul qilishni qamrab oladi. U so'nggi tendensiyalarni o'rganadi va har tomonlama tahlil qiladi. Yangi sharoitlarga qarab ta'lim jarayonlarini boshqarish tizimini takomillashtirish, xususan, mamlakat oliy o'quv yurtlari tomonidan yaqinda qo'lga kiritilgan moliyaviy avtonomiyalardan foydalanish bo'yicha dolzarb talablarga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ta'limga ilg'or boshqaruv strategiyalarining kiritilishi ushbu universitetlarning raqobatbardoshligi va investitsiya jozibadorligini oshirish uchun kutilmoqda.

Kalit so'zlar: Oliy ta'lim, virtual ta'lim, masofaviy ta'lim, mukammal ta'lim, boshqaruv, raqobatdosh ustunlik, moliyaviy barqarorlik.

Abstract: This paper explores the global and local advancements in higher education within the Republic of Uzbekistan, covering the adoption of various educational approaches. It delves into recent trends and provides a comprehensive analysis. Emphasis is placed on the pressing requirement to enhance the management system for educational processes in response to new circumstances, particularly highlighting the utilization of recently acquired financial autonomy by the country's universities. The incorporation of progressive management strategies in education is anticipated to enhance the competitiveness and investment appeal of these universities.

Key words: Tertiary education, virtual learning, remote education, educational excellence, administration, competitive edge, financial viability.

Аннотация: В данной статье исследуются глобальные и местные достижения в области высшего образования в Республике Узбекистан, охватывающие внедрение различных образовательных подходов. Он углубляется в последние тенденции и предоставляет всесторонний анализ. Акцент сделан на насущной необходимости совершенствования системы управления образовательным процессом в ответ на новые обстоятельства, в частности, на использовании вузами страны недавно приобретенной финансовой автономии. Ожидается, что внедрение прогрессивных стратегий управления в сфере образования повысит конкурентоспособность и инвестиционную привлекательность этих университетов.

Ключевые слова: Высшее образование, виртуальное обучение, дистанционное образование, превосходное образование, администрирование, конкурентное преимущество, финансовая жизнеспособность.

KIRISH

2016-yildan boshlab O'zbekiston Respublikasi jamiyatning turli sohalarida keng ko'lamli o'zgarishlar bosqichini boshladi. Ayniqsa, iqtisodiyot va ijtimoiy sohalarini liberallashtirish va rivojlantirishga katta e'tibor qaratildi. Puxta tuzilgan va ijobiy tashqi siyosat tufayli O'zbekiston va Markaziy Osiyo davlatlari o'rtasidagi o'zaro savdo hajmi 2017-yildagi 2,6 milliard dollardan 2022-yilda qariyb 7,5 milliard dollarga yetdi. Bu Markaziy Osiyo mintaqasini O'zbekistonning uchinchi yirik iqtisodiy hamkori, Rossiya (9,3 milliard dollar) va Xitoydan (8,9 milliard dollar) ortda qolmoqda ^[1].

Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim manzarasi ham jadal o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Universitet ta'lim xizmatlari bozori tez o'sishni boshdan kechirmoqda, bu mahalliy va xalqaro ishtirokchilarni jalb qilmoqda. Respublikaning akademik va moliyaviy avtonomiyani kuchaytirishga intilishi mehnat

sharoitlarini tubdan o'zgartirib, boshqaruv tizimida samarali tuzatishlar kiritishni taqozo etmoqda. Ushbu o'zgarishlar davrida universitetning individual raqobatbardoshligini oshirish va ta'lim sohasini har tomonlama rivojlantirish asosiy maqsadlar bo'lib qolmoqda. Bu O'zbekiston iqtisodiyoti tarmoqlarini yuqori malakali mutaxassislar bilan ta'minlashdan iborat bosh maqsad bilan hamohangdir.

ADABIYOTLAR SHARHI

Jahon tajribasi ta'lim tizimining, jumladan, oliy ta'limning mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga faol jalb etilishini ko'rsatadi. Troximchuk AV zamonaviy iqtisodiy manzarasini ta'kidlab, ta'lim xizmatlari juda talab qilinadigan sohaga aylanganini ta'kidlaydi. Hozirgi mehnat bozorida asosiy e'tibor faqat xodimni yollashga emas, balki uning malakasi, bilim va ko'nikmalarini egallashga qaratilmoqda ^[2]. Ta'limning yalpi ichki mahsulotga (YalM) ta'siri yaqqol namoyon bo'lib, inson kapitali sifatiga va natijada olingan daromadga ta'sir qiladi. R.A.Ataxanov ta'limni iqtisodiy o'sishga va umuman texnologik taraqqiyotga yordam beruvchi omil sifatida ta'kidlaydi ^[3].

Sharma R. zamonaviy iqtisodiyotda shaxslarni asosiy kapital deb e'tirof etish bilim va ko'nikmalarni to'plash va yangilash uchun shart-sharoit yaratish zarurligini ta'kidlaydi. Uzlusiz ta'lim kontsepsiyasiga urg'u berish va barcha fuqarolarning oliy ta'lim olishdan teng foydalanish imkoniyatini ta'minlash ushbu yondashuvning hal qiluvchi jihatlari hisoblanadi ^[4]. Ushbu siljish nafaqat yosh avlod, balki ish beruvchilar o'rtasida ham ta'limga bo'lgan munosabatni o'zgartirib, yuqori malakali ishchilar uchun ish o'rinlarini yaratish va ularni ichki mehnat bozoriga jalb qilish zarurligini aniqlashga turtki bo'lmoqda.

Yevropada universitetlarning raqobatbardoshligini oshirishning asosiy strategiyasi masofaviy ta'limni qabul qilishni o'z ichiga oladi. Bunga yaqqol misol sifatida faqat masofaviy ta'limga bag'ishlangan Germaniyaning birinchi va yagona davlat sirtqi universiteti bo'lgan Xagen sirtqi universiteti (Xagendagi Fernuniversität)dir. FernstudiumCheck.de nemis portali Germaniyadagi masofaviy ta'limni taklif etuvchi eng yaxshi ta'lim muassasalari reytingini muntazam e'lon qiladi ^[5]. Microsoft-ning hamkor kompaniyasi Jedium mutaxassislari onlayn ta'lim an'anaviy yuzma-yuz bilim olishdan tobora ko'proq soya solayotganini ta'kidlamoqda. Aslini olganda, onlayn ta'lim masofaviy ta'limning mantiqiy davomi sifatida qaraladi, bu yerda "onlayn" atamasi bilimlarni o'zlashtirish usulini va o'qituvchi va talaba o'rtasidagi aloqani anglatadi. Bu davlatlarning, xususan, O'zbekiston Respublikasining ta'lim xizmatlarini jadal rivojlantirishga katta e'tibor qaratilayotganidan dalolat beradi ^[6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot oliy ta'lim sohasidagi xorijiy va mahalliy tadqiqotchilarning fikr-mulohazalari va tavsiyalaridan kelib chiqqan nazariy va uslubiy asoslarga asoslanadi. Muammolarni hal etishning uslubiy asoslari 2030-yilgacha oliy ta'limni rivojlantirish traektoriyasini belgilovchi milliy konsepsiyadan kelib chiqadi. Bundan tashqari, milliy universitetlarning iqtisodiy va akademik avtonomiyalarini oshirishga doir Hukumat qarorlari, tegishli materiallar va ekspert hisobotlari bilan bir qatorda, ushbu loyihaning muhim tarkibiy qismi bo'lib xizmat qiladi. o'rganish. Turli tadqiqot usullari, jumladan kuzatish va faktlarni to'plash, modellash, ilmiy abstraksiya usuli va tizimli tahlil qilish mahalliy va xorijiy olimlarning ishlarida aniqlangan.

TAHLIL VA NATIJADAR

O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim samaradorligini, jumladan, ta'lim xizmatlari bozorida faoliyat yuritayotgan alohida universitetlarning raqobatbardoshligini oshirish bo'yicha boshqa mamlakatlar tajribasini faol o'rganmoqda. Avvalo, oliy ta'limni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi qabul qilindi, infratuzilmani rivojlantirish konturlari va aniq vazifalar belgilab olindi. Ta'limning muqobil turlari va shakllarini ishlab chiqish va joriy etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Onlayn ta'limni joriy etish. O'zbekistonda 2019-2020-o'quv yilidan (koronavirus pandemiyasi boshlanishidan avval) maxsus sirtqi bo'lim talabalari uchun masofaviy onlayn darslar o'tkazila boshlandi. Onlayn o'quv platformasining o'zi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Ta'lim muassasalarida elektron ta'limni joriy etish markazi tomonidan amalga oshirildi. Maxsus sirtqi ta'lim uchun elektron darsliklarni ishlab chiqish boshlandi. Shuningdek, universitetlarda sirtqi va kechki ta'lim shakllari uchun masofaviy ta'limni joriy etish rejalashtirilgan edi ^[7]. Koronavirus pandemiyasi sharoitida O'zbekistonning istalgan nuqtasidan Belarus va Rossiya universitetlarida masofaviy formatda ta'lim olish imkoniyati paydo bo'ldi. Shu maqsadda O'zbekistondagi masofaviy ta'lim markazi "Postupi.uz" bakalavriat va magistratura yo'nalishlarining ayrim dasturlari bo'yicha masofaviy ta'lim fakultetlariga kirishga yordam beradi ^[8]. Masofaviy ta'limni joriy etish bo'yicha xorijiy va mahalliy mutaxassislarning materiallarini, bir qator oliy o'quv yurtlarining ushbu jarayonni tashkil etish amaliyotini o'rganish natijasida muallif bir qator dastlabki xulosalarga keladi:

1. Masofaviy ta'limni joriy etish zamon talabi va Covid-19 pandemiyasining boshlanishi bilan keng tarqaldi.
2. Koronavirus pandemiyasi davrida aynan onlayn ta'limning joriy etilgani ilg'or tajribalar, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishga turtki bo'ldi.
3. Respublika oliy ta'lim sohasida xalqaro tajribani faol o'zlashtirish bilan bir qatorda o'z amaliyoti ham paydo bo'ldi.

4. O'zbekiston milliy ekspertlari uchun onlayn ta'limni joriy etish natijalarini, uning afzalliklari va kamchiliklarini tanqidiy baholash uchun keng imkoniyatlar maydoni ochildi.

Universitet xizmatlari bozorini kengaytirish. 2021-yil dekabr oyida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni^[9] imzolangan bo'lib, u respublikaning bozor islohotlariga sodiqligini tasdiqladi. 35 ta oliy o'quv yurti, shu jumladan ushbu maqolada muallif vakili bo'lgan Toshkent davlat transport universiteti akademik va moliyaviy mustaqillikka erishdi va bu yerda transformatsiya bo'limlari ochildi. Universitetlar endi bo'sh bino va inshootlarda pullik xizmatlar ko'rsatish tartibini, shuningdek, transport vositalarining yillik yurish chegarasi va ularga texnik xizmat ko'rsatish talablarini mustaqil ravishda hal qiladi.

MUNOZARA

O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim samaradorligini oshirish bo'yicha boshqa davlatlar tajribasini faol o'rganmoqda, alohida e'tibor alohida universitetlarning ta'lim xizmatlari bozorida raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan. Oliy ta'limni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasining qabul qilinishi infratuzilmani rivojlantirish konturlarini belgilab, vazifalarni belgilab bergan muhim qadam bo'ldi. Ayniqsa, ta'limning muqobil turlari va shakllarini, jumladan, onlayn ta'limni joriy etishni ishlab chiqish va joriy etishga e'tibor qaratildi. O'zbekistonda 2019-2020-o'quv yilidan boshlab, koronavirus pandemiyasi boshlanishi arafasida maxsus sirtqi bo'lim talabalari uchun masofaviy onlayn darslar o'tkazish boshlandi. Onlayn o'quv platformasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Ta'lim muassasalarida elektron ta'limni joriy etish markazi tomonidan amalga oshirildi. Shu bilan birga sirtqi maxsus ta'lim uchun elektron darsliklarni ishlab chiqish, oliy o'quv yurtlarida sirtqi va kechki ta'lim shakllari uchun masofaviy ta'limni joriy etish bo'yicha ishlar boshlab yuborildi.

Koronavirus pandemiyasi keltirib chiqargan muammolarga javoban O'zbekiston fuqarolari Belarus va Rossiya universitetlarida masofadan turib ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'ldi. "Postupi.uz" nomi bilan mashhur O'zbekistondagi Masofaviy ta'lim markazi bakalavriat va magistratura yo'nalishlari bo'yicha masofaviy ta'lim dasturlarini taklif etuvchi fakultetlarga qabulni osonlashtirishda muhim rol o'ynadi.

Masofaviy ta'limni joriy etish bo'yicha xorijiy va mahalliy ekspertlarning materiallarini, shuningdek, turli universitetlar amaliyotini tahlil qilib, muallif tomonidan bir qator dastlabki xulosalar chiqarildi:

1. Zamon imperativi masofaviy ta'limni keng joriy etishni taqozo etdi, bu tendensiya Covid-19 pandemiyasi davrida kuchaydi.
2. Pandemiya sharoitida onlayn ta'limning joriy etilishi ilg'or tajribalar va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini o'z ichiga kiritish uchun katalizator bo'lib xizmat qildi.
3. Respublika oliy ta'lim sohasida xalqaro tajribalarni faol o'zlashtirish bilan bir qatorda mahalliy amaliyotlar ham vujudga keldi.
4. Onlayn ta'limning joriy etilishi O'zbekistondagi milliy ekspertlar uchun ushbu ta'lim yondashuvining natijalari, afzalliklari va kamchiliklarini tanqidiy baholash uchun keng imkoniyatlar yaratdi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil dekabrda qarori bilan bozor islohotlariga sodiqlik tasdiqlandi. 35 ta oliy o'quv yurti, jumladan, ushbu hujjatda ko'rsatilgan Toshkent davlat transport universitetiga akademik va moliyaviy mustaqillik berildi. Universitetlarga bo'sh turgan bino va inshootlarda pullik xizmatlar ko'rsatish tartib-qoidalarini mustaqil ravishda belgilash, shuningdek, avtotransport vositalari uchun yillik yurish chegaralarini belgilash va texnik xizmat ko'rsatish talablarini belgilash imkonini beruvchi transformatsiya idoralari tashkil etildi. Biz oliy ta'limni rivojlantirishni o'rganish bo'yicha ko'rib chiqilayotgan nisbatan qisqa davrni tan olamiz, 2017-yilda boshlanadi va faqat 2021-yilda katta qiziqish uyg'otadi. Bunday qisqalikka qaramay, biz ushbu rivojlanishning yuqori dinamikasi va ko'lamini tan olamiz va tadqiqotimizning dolzarbligini tasdiqlaymiz, bu esa quyida ko'rsatilgan respublika oliy ta'limi sohasida bir qancha qo'shimcha yo'nalishlarni aniqlash imkonini beradi:

- **Ta'lim shakllarining diversifikatsiyasi:** Toshkent davlat transport universiteti (TDTU) misolida, asosiy ta'lim shakllarining diversifikatsiyasi kengroq oliy ta'lim tizimidagi yaqqol tendensiya hisoblanadi. "Bakalavriat + magistratura" tizimida sezilarli o'sish kuzatilmoqda. Sirtqi ta'lim "Ikkinchi mutaxassislik", "Masofaviy ta'lim" kabi shakllar joriy etilgan holda faol kengaymoqda. 2022-2023-o'quv yili boshlanishiga ko'ra respublikaning bir qancha oliy o'quv yurtlarida ta'limning yangi (muqobil) shakllari ulushi 50 foizdan oshdi.
- **Yangi bozor sharoitida kengaytirilgan ta'minot bozori:** Rivojlanayotgan bozor sharoitlari ta'limga o'sib borayotgan talabni qondirish uchun kengaytirilgan taklif bozorini yaratdi. Davlat tomonidan moliyalashtiriladigan ta'lim bilan bir qatorda pullik ta'limning ham mavjudligi, sirtqi formatlarning paydo bo'lishi umumiy ta'lim darajasining yuksalishiga olib keldi. Ushbu kengayish ilgari istisno qilingan shaxslar uchun oliy ta'lim olish imkoniyatini osonlashtiradi^[11].
- **Xalqaro tendensiyalarga moslashish:** Xalqaro ekspertlar pullik va masofaviy ta'limning (so'nggi 25 yil ichida 15 foizga o'sish) tarqalishining bosqichma-bosqich o'sib borayotganini qayd etishmoqda.

O'zbekistonda oliy ta'limni rivojlantirish tendensiyalari ana shu global jarayonlarga hamohang bo'lib, xalqaro ta'lim siljishlari bilan rezonansni aks ettiradi.

- **Axloqiy va psixologik omillar:** Bu jarayonning muhim omili axloqiy va psixologik omildir. Diplomga ega bo'lmagan shaxslarni stigmatizatsiya qilish, o'qishga bo'lgan shaxsiy motivatsiyalar bilan birgalikda jamoaviy maqsad - ijtimoiy tabaqalanish va quyi ijtimoiy sinfga tushib qolish xavfini oldining olish uchun oliy ma'lumotga ega bo'lish bilan yakunlandi. Bu motivatsiya O'zbekiston oliy o'quv yurtlari talabalari keltirgan asosiy sabablar qatorida yaqqol ko'rinadi ^[12].

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, O'zbekiston Respublikasida 2017-yilda boshlangan va 2021-yilda sezilarli sur'at kasb etgan oliy ta'limning o'zgaruvchan yo'li jadal va ilg'or manzarani aks ettiradi. Ushbu tadqiqot, nisbatan qisqa muddatga qaramay, mamlakatdagi ta'lim rivojlanishining hayotiyliigi va dolzarbligini ta'kidlaydigan rivojlanayotgan tendensiyalarni qamrab oldi.

Toshkent davlat transport universiteti misolida ta'lim shakllarining diversifikatsiyasi e'tiborga molik tendensiya sifatida ajralib turadi. "Bakalavriat+magistr" tizimining yuksalishi, sirtqi ta'limning faol kengayishi, "Ikkinchi mutaxassislik" va "Masofaviy ta'lim" kabi innovatsion shakllarning joriy etilishi oliy ta'lim tizimining zamonaviy talablarga moslashuvi va mosligini ta'kidlamogda.

Yangi bozor sharoitlari ta'limga o'sib borayotgan talabni qondiradigan kengaytirilgan ta'minot bozoriga yordam berdi. Pullik va davlat tomonidan moliyalashtiriladigan ta'limning birgalikda mavjudligi, yozishma shakllarining paydo bo'lishi nafaqat umumiy ta'lim darajasini oshiribgina qolmay, balki aholining yanada xilma-xil qatlami oliy ma'lumot olishini ta'minlab, kengroq foydalanish imkonini beradi.

O'zbekiston oliy ta'lim yo'nalishlarining global siljishlarga mos kelishi, xususan, pullik va masofaviy ta'limning bosqichma-bosqich oshirilayotgani mamlakatning xalqaro ta'lim paradigmalariga integratsiyalashuvini ta'kidlaydi. Ushbu kelishuv O'zbekistonni rivojlanayotgan global ta'lim landshaftining faol ishtirokchisi sifatida ko'rsatadi. Muhim jihati shundaki, tadqiqot ta'lim jarayonidagi asosiy harakatlantiruvchi omillar sifatida axloqiy va psixologik omillarni belgilaydi. Ijtimoiy tabaqalanishdan qochish va yuqori ijtimoiy mavqega ega bo'lish istagidan kelib chiqqan holda oliy ma'lumotga ega bo'lishdek ijtimoiy maqsad O'zbekiston universitetlari talabalari orasida aks-sado bermoqda. O'zbekiston Respublikasi bozor islohotlari, universitetlarga, jumladan, Toshkent davlat transport universitetiga akademik va moliyaviy mustaqillik berishda davom etar ekan, oliy ta'lim sohasi yanada o'sish va innovatsiyalarga tayyor. Ushbu sayohat nafaqat ta'limning mukammalligiga intilish, balki odamlarning imkoniyatlarini kengaytirish va mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga mazmunli hissa qo'shishga intilishni ham aks ettiradi. Ushbu tadqiqotdan olingan ma'lumotlar O'zbekiston oliy ta'limining dinamik manzarasini muhokama qilish va strategik rejalashtirish uchun qimmatli asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Р.Махмудов Политика открытости Узбекистана изменила политико-экономический климат в регионе, - 03/11/2023 <https://centrasia.org/newsA.php?st=1678540260>
2. Trokhimchuk A.V. The impact of education on the economy in a post-industrial society // Scientific and methodological electronic journal "Concept", 2017, vol. 14, p. 294.
3. Ataxanov R.A. Ta'limga investitsiyalar: nazariya va metodologiya// Fundamental tadqiqotlar. Iqtisodiyot fanlari (08.00.00) , . -2018 yil 1-son, 1-bet. 25".
4. Sharma R. Digital literacy and knowledge societies: A grounded theory investigation of sustainable development Telecommunications Policy. – 2016. – № 40. – p. 628-643.
5. Distance learning in Germany. https://studynote.ru/studgid/study abroad/ distantsionnoe_obrazovanie_v_germanii/
6. В. Чашин, А. Сарафанов, С. Кудрявцев. Современное онлайн-обучение: проблемы и тенденции <https://habr.com/ru/company/microsoft/blog/418111/>
7. В вузах Узбекистана вводится дистанционное заочное обучение, 2018-yil 24-may. <https://uznews.uz/posts/52487>
8. Высшее дистанционное образование. <https://postupi.uz/>
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Davlatning moliyaviy mustaqilligini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni 2021-yil 24-dekabrda PF-61-son.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Murojaatnomasi Mirziyoyev Oliyga _ O'zbekiston Majlisi va xalqi, 2022-yil 20-dekabr. <https://yuz.uz/ru/news/ozbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyoyevning-oliymajlis-va-ozbekiston-xalqiga-murojaatnomasi>
11. Shirinkina E.V., Baksheyev S.L. The role of higher education in the formation of human capital // Fundamental research. -2016. - No. 10. - p. 223-227.
12. <https://telegra.ph/Toshkent-davlat-transport-universiteti-rasman-REPORTER-maqomiga-va-nishoniga-ega-boldi-10-13>.
13. Vakhobova M.A Innovative methods of the distance learning process in modern universities Orientation Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences ISSN:2181-1784 - p.641-645

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 11-12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.